

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Suomen Teollisuussijoitus Oy -nimisestä valtionyhtiöstä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Suomen Teollisuussijoitus Oy -nimisestä valtionyhtiöstä. Esityksellä muutettaisiin eräiltä osin vuoden 1995 alusta alkaen toimineen Suomen Teollisuussijoitus Oy:n tehtäviä ja toimintaperiaatteita.

Suomen Teollisuussijoitus Oy toimisi oman pääoman ehtoista sijoitustoimintaa harjoittavana valtionyhtiönä. Yhtiön toiminnan yleisenä tavoitteena olisi oman pääoman ehtoisen rahoituksen kohdistaminen sellaisiin yritysrahoituksen ongelma-alueisiin, joihin yksityinen sektori ei kanavoi riittävästi varoja ilman julkisen sektorin toimenpiteitä.

Suomen Teollisuussijoitus Oy:n toiminnassa painotettaisiin erityisesti aikaisen kehitysvaiheen yrityksiin sijoittavien rahastojen pääomittamista ja perustamista, alueellisen rahastoverkoston kehittämistä ja pääomien kartuttamista sekä Euroopan unionin rahoituksen hallinnointia.

Yhtiön sijoitustoiminnan toisena painopistealueena olisivat suorat oman pääoman ehtoiset sijoitukset pitkäaikaista riskinottoa edellyttäviin yrityshankkeisiin.

Yhtiön toiminnalle asetettaisiin liiketaloudellinen kannattavuustavoite. Erityistilanteissa, kuten siemen- ja käynnistysvaiheen rahastosijoituksissa sekä suorissa pitkäkestöisen riskin sijoituksissa, hyväksyttäisiin kuitenkin tavanomaista alhaisempi tuotto-odotus ja suurempi riski.

Esityksellä kumottaisiin pääomasijoitustoimintaa harjoittavasta valtionyhtiöstä annettu laki sekä sen nojalla Suomen Teollisuussijoitus Oy:n pääomasijoitustoiminnan yleisistä ehdoista annettu valtioneuvoston päätös.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Suomen pääomasijoitusmarkkinat ovat kuluvan vuosikymmenen aikana kehittyneet merkittävästi niin volyymiltaan kuin osaamiseltaankin. Markkinoita hallitsevat pääasiassa ammattimaisesti toimivat yksityiset tahot. Kun pääomasijoitusmarkkinoilla hallinnoitiin vuoden 1995 alkupuolella vajaan 1,5 miljardia markan pääomia, oli hallinnoitavien pääomien osuus vuoden 1998 lopussa noin 8 miljardia markkaa.

Vuosina 1995—1998 julkisrahoitteisten pääomasijoittajien suhteellinen osuus niin hallinnoitavasta kuin sijoitetusta pääomasta

on laskenut merkittävästi. Vuoden 1998 lopussa julkinen sektori hallinnoi enää vajaata neljännestä kokonaispääomista. Kyseisen vuoden aikana kerätty vajaan 2 miljardin markan lisäpääoma toimialalle oli kokonaisuudessaan lähtöisin yksityiseltä sektorilta, suurimpien yksittäisten tahojen ollessa institutionaalisia sijoittajia, eli vakuutus- ja eläkeyhtiöitä sekä pankkeja.

Pääomasijoitusmarkkinoilla, ja laajemminkin rahoitusmarkkinoilla, tapahtuneiden muutosten takia on tullut tarpeelliseksi uudistaa Suomen Teollisuussijoitus Oy:n toimintaperiaatteita.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Suomen Teollisuussijoitus Oy:n toiminnasta säädetään 29 päivänä joulukuuta 1994 pääomasijoitustoimintaa harjoittavasta valtioyhtiöstä annetussa laissa (1531/1994) ja lain nojalla 19 päivänä syyskuuta 1996 Suomen Teollisuussijoitus Oy:n pääomasijoitustoiminnan yleisistä periaatteista annetussa valtioneuvoston päätöksessä (702/1996).

Lain 1 §:n mukaan Suomen Teollisuussijoitus Oy:n toiminnan tarkoituksena on parantaa teollisuuden ja sitä palvelevan yritystoiminnan edellytyksiä rahoittamalla ensisijaisesti pieniin ja keskisuuriin yrityksiin kohdistettavia pääomasijoituksia. Laki säädettiin tilanteessa, jossa suomalaiset pääomasijoitusmarkkinat olivat vielä varsin kehittymättömät ja määrältään vähäiset verrattuna esimerkiksi muiden OECD-maiden vastaavaan toimintaan. Pääomasijoitusmarkkinoiden kehittämisen tarvetta lisäsi myös se, että suomalaisten pienten ja keskisuurten yritysten velkaantumistaso oli varsin korkea. Tilanteessa tarvittiin toimenpiteitä, joilla pyrittiin myötävaikuttamaan noteeraamattomien yritysten kasvumahdollisuuksiin oman pääoman ehtoisen rahoituksen tarjontaa lisäämällä.

Lain 2 §:n 2 momentin mukaan yhtiö tekee sijoitukset liiketaloudellisilla perusteilla siten, että tekemilleen sijoituksille yhtiön tulee asettaa tuottovaatimus. Valtioneuvoston päätöksessä täsmennetään säännöstä siten, että yhtiö toimii liiketaloudellisin periaattein, jolloin yhtiön kaikkea sijoitustoimintaa ohjaa kannattavuusvaatimus. Sijoituksia suunnataan säännöksen mukaan yrityksiin, joilla arvioidaan olevan liiketaloudelliset menestymisen mahdollisuudet ja joihin sijoittamisesta on odotettavissa todennäköistä tuottoa sijoitukselle. Sijoituksille asetetaan tuottotavoitteet, jotka voivat vaihdella rahaston, kohdeyrityksen ja instrumentin mukaan.

Kohdeyritysten ja rahastosijoitusten näkökulmasta lain soveltaminen on tarkoittanut sitä, että yhtiön tekemät sijoitukset ovat kohdentuneet pääasiassa muihin kuin toimintansa alkuvaiheessa oleviin yrityksiin keskittyviin rahastoihin.

Lain 3 §:n mukaan yhtiön osakkeista tulee valtion välittömässä omistuksessa ja hallinnassa olla määrä, joka on yli puolet yhtiön

kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Säännöksen taustalla oli ajatus, että esimerkiksi yhtiön mahdollinen listautuminen arvopaperipörssiin edellyttäisi omistuspuhjan laajentamista.

Lain 4 §:n mukaan valtioneuvosto päättää yhtiön toiminnan yleisistä periaatteista. Säännöksessä määritellään myös yhtiön kuuluvan kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalaan. Lain 4 §:n 3 momentin mukaan yhtiössä on hallituksen neuvoa-antavana toimielimenä sijoitusneuvosto, jonka jäsenet yhtiön hallitus nimittää. Säännöksen tarkoituksena oli varmistaa, että yhtiön hallituksella on käytössään korkeatasoinen sijoitustoiminnan asiantuntemus.

Lain 5 §:n mukaan tarkempia määräyksiä lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa valtioneuvoston päätöksellä. Yhtiön pääomasijoitustoiminnan yleisistä periaatteista annettiin edellä mainittu valtioneuvoston päätös vuonna 1996, joka korvasi aikaisemman vuonna 1995 tehdyn valtioneuvoston päätöksen.

2.2. Nykytilan arviointi

Suomen pääomasijoitusmarkkinat ovat viime vuosien kuluessa kehittyneet yhä enenemässä määrin yksityisten sijoittajien ja hallinnointiyhtiöiden harjoittamaksi markkinaehtoisesti toimivaksi yritysrahoitusmuodoksi. Muun muassa hallinnoitavien pääomien kasvu on ollut erittäin voimakasta, ja yksityisten toimijoiden, kuten vakuutus- ja eläkeyhtiöiden osuus pääoman tarjoajina Suomessa onkin noussut merkittävästi.

Myös yritystasolla tapahtuneet muutokset ovat osaltaan tukeneet pääomasijoitusmarkkinoilla tapahtunutta myönteistä suuntausta. Suomalaisten pienten ja keskisuurten yritysten omavaraisuusaste on noussut merkittävästi laman jälkeisistä ajoista. Tämän lisäksi myös yritysten asenteet ovat muuttuneet myönteisemmiksi pääomasijoittajia kohtaan. Tapahtuneen kehityksen valossa Suomen Teollisuussijoitus Oy:n toiminnalle alun perin asetettujen tavoitteiden voidaan katsoa toteutuneen varsin hyvin.

Myönteisestä kehityssuunnasta huolimatta suomalaisilla yritysrahoitusmarkkinoilla, ja osaltaan siis pääomasijoitusmarkkinoillakin, esiintyy kuitenkin puutteita, joihin oikein kohdennetuilla julkisen sektorin toimenpiteillä voidaan merkittävästi vaikuttaa. Esi-

merkiksi pääomasijoitusmarkkinoiden kehitystasetta kuvaavien uusien listautumisten ja kasvuyritysten lukumäärän, tutkimus- ja kehittämistulosten kaupallistumisen uusien innovatiivisten yritysten muodossa sekä rahastojen erikoistumis- ja kansainvälistymisasteen valossa tarkasteltuna Suomen pääomasijoitusmarkkinoilla on vielä paljon kehittymisen varaa. Uusia kasvuyrityksiä niin kotimaisille, kuin eurooppalaisille tai globaaleille markkinoille ei ole syntynyt odotetulla tavalla. Varsinkin kasvuyritysten aikaisen kehitysvaiheen rahoituksessa on edelleen ongelmia. Vuonna 1998 kerätystä pääomasta ainoastaan 4 % arvioidaan kohdistuvan aikaisen kehitysvaiheen innovatiivisiin yrityksiin. Alkuvaiheen, ja erityisesti siemen- ja käynnistysvaiheen yrityksiin keskittyviin rahastoihin ei Suomen Teollisuussijoitus Oy pääsääntöisesti ole voinut sijoittaa laissa määritellystä tiukasta liiketaloudellisuuden periaatteesta ja sijoituksille asetettavasta tuottotavoitteesta johtuen.

Suurehkojen oman pääoman ehtoisten riskipitoisten hankkeiden käynnistäminen ilman julkisen sektorin myötävaikutusta on vallitsevilla rahoitusmarkkinoilla ollut erityisen hidasta. Tällaisia valtion oman pääoman ehtoisia sijoituksia ja riskinjakoa edellyttäviä hankkeita ovat esimerkiksi erilaiset toimiala- ja rakennejärjestelyt, eurooppalaiset suurhankkeet, ulkomaiset investoinnit Suomessa sekä mittavat teknologiahankkeet. Kyseisten oman pääomaehtoisten riskipitoisten yrityshankkeiden rahoitus ei ole yleensä Suomen Teollisuussijoitus Oy:lle mahdollista nykyisen yhtiötä koskevan lainsäädännön pohjalta.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksellä täsmennettäisiin Suomen Teollisuussijoitus Oy:n tehtävää ja keinovalikoimaa vallitsevilla pääomasijoitus- ja rahoitusmarkkinoilla ilmenevien puutteiden korjaamiseksi.

Suomen Teollisuussijoitus Oy:n toiminnan yleinen tavoite olisi oman pääoman ehtoisen rahoituksen kohdistaminen sellaisiin yritysrahoituksen ongelma-alueisiin, joihin yksityinen sektori yksin ei pääomasijoitusmarkkinoiden kehittymisestä huolimatta sijoita riittävästi varoja. Lisäksi yhtiön toimintaa ehdotettaisiin laajennettavaksi teollisuuden

ohella koskemaan myös palveluelinkeinoja.

Koska pääomasijoitusmarkkinat toimivat tehokkaasti yritysten kasvu- ja laajentumisvaiheen rahoituksessa, yhtiön toiminnan ensisijaisena painopistealueena olisi oltava alkavien yritysten oman pääoman ehtoisen rahoituksen saatavuuden parantaminen. Toiminnassa painotettaisiin erityisesti siemen- ja käynnistysvaiheen yrityksiin sijoittavien rahastojen kehittämistä ja pääomittamista, alueellisen sijoitusverkoston pääomien kartuttamista sekä Euroopan unionin rahoituksen hallinnointia.

Yhtiön toiseksi painopistealueeksi määriteltäisiin oman pääoman ehtoiset suorat sijoitukset suurehkoihin yrityshankkeisiin. Tämä merkitsisi Suomen Teollisuussijoitus Oy:n toimialan laajentamista nykyiseen verrattuna. Tällaisia hankkeita voisivat olla muun muassa erilaiset rakenne- ja toimialajärjestelyt, eurooppalaiset suurhankkeet, ulkomaisten investointien toteuttaminen Suomessa sekä suuret teknologiahankkeet.

Vaikka yhtiön toiminnan painopisteiden muuttaminen saattaisi johtaa yksittäisissä hankkeissa nykyistä suurempaan riskinottoon, yhtiön koko sijoitustoiminnan tasolla pyritään liiketaloudelliseen kannattavuuteen. Sijoituksille asetettaisiin aina tuottotavoite, joka kuitenkin voisi vaihdella sijoituksen kohteesta ja riskistä riippuen. Alkuvaiheen yrityksiin kohdentuviin rahastosijoituksiin sekä suurehkoihin yrityshankkeisiin sisältyvää suurempaa riskiä voitaisiin tasapainottaa sijoituksilla vähempiriskisiin kohteisiin.

Valtioneuvoston vahvistamien sijoitustointia koskevien yleisten suuntaviivojen ohella kauppa- ja teollisuusministeriö voisi antaa yhtiölle toimeksiantoja elinkeinopoliitiikan toteuttamisen kannalta tärkeiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Paavo Lipposen II hallituksen ohjelman mukaan valtion omaisuuden myynnistä saavat tulot ohjataan ensisijaisesti valtiovelan lyhentämiseen, tutkimus- ja kehitystyön saavutetun menotason turvaamiseen, sekä Suomen Teollisuussijoitus Oy:n toimintaedellytysten vahvistamiseen.

Tavoitteeksi tulisi asettaa, että valtion omaisuuden myyntituloista ohjattaisiin kulu-

valla vaalikaudella vähintään 1 miljardia markkaa Suomen Teollisuussijoitus Oy:n sijoitustoimintaan. Esitys ei suoranaisesti liity valtion vuoden 2000 talousarvioesitykseen, mutta tulisi käsitellä sen yhteydessä.

Suomen Teollisuussijoitus Oy:n toiminnalle asetettaisiin kokonaissijoitukset huomioon ottaen liiketaloudellinen kannattavuustavoite. Erityistilanteissa, kuten siemen- ja käynnistysvaiheen rahastosijoituksissa sekä suorissa sijoituksissa pitkäaikaista riskinottoa edellyttäviin yrityshankkeisiin voitaisiin kuitenkin hyväksyä tavanomaista alhaisempi tuotto-odotus ja suurempi riski. Kannattavuustavoitteen turvaamiseksi yhtiö voisi tehdä varsinainen toimintansa painopistealueiden ohella korkeamman tuotto-odotuksen sijoituksia ensisijaisesti hyvätuottoisiin rahastoihin.

Toiminnan uudelleenohjauksella voidaan arvioida olevan keskeinen merkitys siemen- ja aikaisen kasvuvaiheen pääomasijoitusmarkkinoille. Julkisten varojen kohdentaminen aikaisen kehitysvaiheen teknologiayrityksiin keskittyvään pääomasijoitustoimintaan loisi edellytyksiä myös yksityisen pääoman kiinnostumiseen siemen- ja aikaisen kehitysvaiheen pääomasijoitusmarkkinoihin. Toiminnalla pystyttäisiin osaltaan vaikuttamaan aikaisen kasvuvaiheen, ja varsinkin siemenvaiheen yritysten rahoitustilanteen parantumiseen, sekä innovatiivisten yritysten tuotteiden kaupallistamiseen ja kasvuun.

Pitkäaikaista riskinottoa edellyttäviin yrityshankkeisiin tehtävien suorien sijoitusten taloudelliset vaikutukset voidaan arvioida Suomen elinkeinoelämälle merkittäviksi. Suorien sijoitusten tarkoituksena olisi madallata kynnystä yksityisten sijoittajien mukaan-tulolle sekä vähentää ulkomaisten yritysten riskiä liiketoiminnan laajentamiseksi Suomeen. Sijoitukset mahdollistaisivat lisäksi sellaisten kehityskelpoisten riskihankkeiden käynnistämisen sekä ylimenokauden rahoituksen turvaamisen, jotka ovat elinkeinoliittisten tavoitteiden kannalta merkittäviä.

Yhtiön toimialan laajentaminen koskemaan myös palveluelinkeinoja, ja erityisesti osamisintensiivisten palveluyritysten toiminta-

edellytyksiä vaikuttaisi merkittävästi joko välittömästi tai välillisesti myös teollisuusyritysten kehitykseen.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esitettyjen uusien toimintojen toteuttaminen edellyttäisi Suomen Teollisuussijoitus Oy:n organisaation kehittämistä, resurssien lisäämistä sekä asiantuntemuksen laajentamista. Yhtiö voisi käyttää myös ulkopuolisia palveluja esimerkiksi sijoituskohteiden analysoinnissa ja hallinnoinnissa. Koska lisäresurssien täsmällistä tarvetta on vaikea arvioida tässä vaiheessa, yhtiön hallitus päättäisi asiasta myöhemmin.

5. Asian valmistelu

Talouspoliittinen ministerivaliokunta puoli 13 päivänä elokuuta 1998 pidetyssä kokouksessaan kauppa- ja teollisuusministeriön esitystä käynnistää valmistelutyö Suomen Teollisuussijoitus Oy:n toimialan laajentamiseksi. Asiaa käsiteltiin Suomen Teollisuussijoitus Oy:n toimialan laajentamista koskevan muistion (9.10.1998) pohjalta hallituksen talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa 13 päivänä lokakuuta 1998.

Hallitusohjelmaan sisältyvien kannanottojen pohjalta asiaa on valmisteltu virkamies-työnä kauppa- ja teollisuusministeriössä. Ministeriö on valmistelutyön aikana ollut yhteydessä pääomasijoitus- ja rahoitusmarkkinoilla toimivien yhteisöjen ja niiden asiantuntijoiden kanssa. Luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Suomen Teollisuussijoitus Oy nimisestä valtionyhtiöstä pyydettiin lausunto Suomen Teollisuussijoitus Oy:ltä, Teollisuuden ja Työntantajain Keskusliitolta, Suomen Yrittäjiltä sekä Suomen pääomasijoitus ry:ltä. Lausunnoissa esitetyt lakiesityksen yksityiskohtaisia perusteluja koskevat täsmennykset ja tarkennukset on huomioitu mahdollisuuksien mukaan esitystä valmisteltaessa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lakiehdotuksen 1 §:ssä määriteltäisiin Suomen Teollisuussijoitus Oy:n toiminnan yleinen tarkoitus sekä tehtävien sijoitusten toteutusperiaatteet.

1 §:n 1 momentin mukaan sijoitustoiminnan ensimmäisenä painopistealueena olisi rahoituksen kanavointi rahastosijoituksina yritysrahoituksen ongelma-alueille sellaisiin riskipitoisiin hankkeisiin, joihin yksityinen sektori ei rahoitusmarkkinoiden kehittymisestä huolimatta kanavoi riittävästi varoja. Toiminnan kehittämisen painopistealueena olisi tällöin siemen- ja käynnistysvaiheen rahastosijoitukset, alueellisen rahastoverkoston kehittäminen ja pääomittaminen sekä Euroopan unionin rahoituksen hallinnointi.

Siemen- ja käynnistysvaiheen rahastosijoitusten lisäämisessä ja sijoitusten hallinnoinnin järjestämisessä tulisi painottaa valtion erityisrahoittajien yhteistyötä. Erityisesti tulisi ottaa huomioon Suomen itsenäisyyden juhlarahaston (SITRA) siemenrahoitusalueen kokemus ja Teknologian tutkimuskeskukseen merkittävä asema tutkimus- ja tuotekehitysrahoituksen ohjaajana. Suomen Teollisuussijoitus Oy ja SITRA voisivat yhteistyössä kehittää toimintamallin uudentyypisestä rahastosta, joka keskittyisi sijoittamaan siemen- ja käynnistysvaiheen yrityksiin. Tällaista rahastoa perustettaessa selvitetäisiin myös yksityisten tahojen kiinnostus pääomitaa ja hallinnoida rahastoa.

Alueellisen rahastoverkoston kehittäminen ja pääomittaminen olisivat tärkeä osa pääomasijoitustoimialan kehittämistä. SITRA on vastannut alueellisten rahastojen hallinnointiyhtiöiden kehittämisestä ja Suomen Teollisuussijoitus Oy rahastojen pääomittamisesta ja rahastojen sijoitustoiminnan valvonnasta. Tavoitteena olisi kehittää alueellista pääomasijoitustoimintaa siten, että rahastojen koko on oikein mitoitettu toiminta-alueen sijoituspotentiaaliin nähden, ja että rahastojen hallinnointiyhtiöt voitaisiin yksityistää.

Tavoitteena olisi myös edistää Euroopan unionin rahoituslähteistä riskirahoitukseen kohdennettavissa olevien varojen tehokasta ja tarkoituksenmukaista ohjaamista sijoituskohteisiin. Euroopan unionin rahoituslähteitä olisivat Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR)-osarahoitus sekä Euroopan inves-

tointipankin (EIB) ja Euroopan investointirahaston (EIF) riskirahoitus. Euroopan unionin rahoitukseen liittyvät toiminnot käsittäisivät Suomen Teollisuussijoitus Oy:n asiantunteumuksen hyväksikäyttöä rahoituksen hallinnoinnissa.

Esityksen tavoitteena olisi, että merkittävä osuus yhtiön rahastosijoituksista kohdistettaisiin innovatiivisten yritysten alkuvaiheeseen, ja erityisesti aivan käynnistysvaiheeseen keskittyviin rahastoihin. Sijoitukset aikaisessa kasvuvaiheessa oleviin yrityksiin olisi aina tarkoituksenmukaista tehdä toimintaan erikoistuneiden rahastojen kautta.

Vaikka yhtiön sijoitukset pääomasijoitusmarkkinoilla kohdistuisivatkin pääasiassa rahastosijoituksiin, myös suorien oman pääoman ehtoisten sijoitusten kohdentaminen pitkäaikaista riskinottoa edellyttäviin suurehkoihin yksittäisiin yritys Hankkeisiin olisi rahoitusmarkkinoilla vallitsevan tilanteen mukaan perusteltua. Suomessa ei ole riittävästi sellaisia kotimaisin pääomin toimivia rahastoja, jotka laajamittaisesti pystyisivät kohdentamaan rahoitusta elinkeinorakenteen rakennemuutoksen kannalta tärkeisiin kohteisiin. Tällaisia 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuja yksittäisiä yritys Hankkeita olisivat erityisesti rakenne- ja toimialajärjestelyt, eurooppalaiset suurhankkeet, ulkomaisten investointien toteuttaminen Suomessa sekä suuret teknologiahankkeet.

Suorien sijoitusten tarkoituksena olisi mataltaa kynnystä yksityisten sijoittajien mukaantulolle sekä vähentää ulkomaisten yritysten riskiä liiketoiminnan laajentamiseksi Suomeen. Suorilla sijoituksilla turvataisiin lisäksi kehityskelpoisten riskihankkeiden käynnistäminen sekä ylimenokauden rahoituksen tarve. Kysymys olisi tältäkin osin markkinapuutteiden tunnistamisesta ja toiminnan kohdistamisesta niiden poistamiseen.

Sijoitukset tehtäisiin oman pääoman ehtoisina. Oman pääoman ehtoinen sijoitus täyttää seuraavat tuntomerkit: vakuudettomuus, takaisinmaksun rajoitus ja koron tai muun tuoton maksamisen rajoitus. Tällaisia sijoituksia voivat olla osakesijoitukset, pääomailinat ja vaihtovelkakirjalainat. Lisäksi yhtiö voi sijoittaa välirahoitusinstrumentein. Näiden lainainstrumenttien tuntomerkkejä ovat vakuudettomuus ja heikompi etuoikeusasema. Yhtiön tekemään sijoitukseen ei

tarvitsisi liittyä äänivaltaa. Sijoituskohteen kokonaisriskin hallinta pitkäaikaista riskiä sisältävissä suorissa sijoituksissa saattaa tiettyissä tilanteissa edellyttää myös oman pääoman ehtoisten korkoinstrumenttien käyttömahdollisuutta.

Koska suorat sijoitukset suurehkoihin pitkäkestoista riskinottoa edellyttäviin hankkeisiin eivät aina kuulu perinteiseen pääomasijoitustoimialaan, olisi pääomasijoitustoiminta liian ahdas määritelmä kuvaamaan yhtiön uutta tehtäväkenttää. Täten esitetään, että yhtiön tekemistä sijoituksista käytettäisiin yleistermiä "oman pääoman ehtoinen sijoitustoiminta".

Yhtiö toimisi vähemmistösjoiittajana sekä pääomasijoitusrahastoissa että yksittäisissä kohdeyrityksissä. Yksittäisten suorien sijoitusten tapauksessa enemmistösjoiitukset voisivat poikkeuksellisesti olla väliaikaisina järjestelyinä mahdollisia.

Pääomasijoitusmarkkinoilla vallitseva tilanne huomioituna, yhtiön toimialaa tulisi laajentaa koskemaan teollisuuden ohella myös palvelusektoria. Näin voitaisiin julkisen sektorin toimenpitein myötävaikuttaa myös osaamisintensiivisten palveluyritysten toimintaedellytyksiin.

2 §. Lakiehdotuksen 2 §:ssä määriteltäisiin yhtiön sijoitustoiminnan liikeloudellinen kannattavuustavoite sekä yksittäisissä sijoituspäätöksissä hyväksyttävä tavanomaista alhaisempi tuotto-odotus ja suurempi riski. Esitetty säännös tarkoittaisi sitä, että vaikka yhtiön toiminnalla on liikeloudellinen kannattavuustavoite, ei tavoite estäisi ottamasta poikkeuksellisesti yksittäisten sijoitusten tapauksessa suurtakin riskiä. Kannattavuusvaatimuksesta seuraisi, että yhtiöllä tulisi olla samat toimintaedellytykset kuin muillakin pääomasijoitus- ja rahoitusmarkkinoilla toimivilla yrityksillä. Koska kannattavuustavoitteen lisäksi yhtiölle asetettaisiin elinkeinopoliittisia tavoitteita, olisi kannattavuudelle aiheutuvat lisärasitukset otettava huomioon asetettaessa elinkeinopoliittisia tavoitteita toteuttavien sijoitusten tuottovaatimuksia.

Tavanomaista suurempi riski voitaisiin hyväksyä kohdennettaessa rahoitusta siemen- ja käynnistysvaiheen, ja erityisesti aikaisen kasvuvaiheen teknologiayrityksiin keskittyviin rahastoihin. Toisaalta myöskin suorien yrityshankkeita koskevien sijoitusten tapauksessa olisi perusteltua sijoittaa riskipitoisiin normaalia pidempää sijoitusaikaa edellyttäviin yrityshankkeisiin. Myös kyseisissä riski-

pitoisissa rahastosijoituksissa tai suorissa sijoituksissa pitkäaikaista riskinottoa edellyttäviin yrityshankkeisiin asetettaisiin liikeloudellisen kannattavuusperiaatteen mukainen tuottotavoite, joka voisi kuitenkin vaihdella eri sijoituskohteiden osalta. Edellä mainituissa sijoituksissa voitaisiin poikkeuksellisesti hyväksyä tavanomaista alhaisempi tuotto-odotus. Tämä tarkoittaisi sitä, että erityistapauksissa rahoitus voitaisiin toteuttaa alhaisemmalla tuotto-odotuksella kuin mitä yksittäiseen sijoituskohteeseen sisältyvä riski edellyttäisi. Periaatteella turvattaisiin yhtiön mahdollisuus sijoittaa sellaisiin elinkeinopoliittisesti tärkeisiin kohteisiin, jotka yksityisesti toimivilla markkinoilla jäisivät toteutumatta.

Yhtiön sijoitussalkun tasapainottamistaroituksessa ja kannattavuustavoitteen turvaamiseksi voitaisiin pääomasijoitusmarkkinoilla tehdä sijoituksia myös muihin myöhemmän kehitysvaiheen yrityksiin keskittyviin rahastoihin. Poikkeuksellisesti kyseeseen voisivat tulla myös kasvuvaiheessa oleviin yrityksiin kohdistuvat suorat sijoitukset. Liikeloudellinen periaate olisi säädöksessä määritelty siten, että se toteutuisi yhtiön koko sijoitustoiminnan tasolla.

Sijoitukset tehtäisiin pääsääntöisesti yhdesä muiden, ensisijaisesti yksityisten sijoittajien kanssa. Pitkäaikaista riskinottoa edellyttävät suorat sijoitukset olisivat tyypillisesti keskisuurten tai suurten yritysten uuden teknologian käyttöönottoon tai uuden tuotantoiminnan käynnistämiseen liittyviä hankkeita. Kyseisissä suorissa sijoituksissa yhtiö toimisi pääasiassa vähemmistösjoiittajana, ei siis johtavana sijoittajana.

Myös rahastosijoituksissa pyrittäisiin siihen, että mahdollisimman suuri osa rahaston kokonaispääomasta tulisi yksityiseltä sektorilta. Poikkeuksellisesti voitaisiin hyväksyä myös kokonaan julkisesti pääomitettut rahastot. Tämä olisi perusteltua esimerkiksi tilanteissa, joissa Suomen Teollisuussijoitus Oy yhteistyössä SITRA:n kanssa perustaisi alaviin teknologiayrityksiin keskittyvän rahaston. Tällöinkin tavoitteeksi tulisi asettaa, että rahastojen toiminnan käynnistyttyä lisäpääomitusta saataisiin yksityisiltä sijoittajilta.

3 §. Pykälän mukaan yhtiön koko osakekannan olisi oltava valtion välittömässä omistuksessa ja hallinnassa. Voimassa olevan lain mukaan yhtiön osakkeista tulisi valtion välittömässä omistuksessa ja hallinnassa olla määrä, joka on yli puolet yhtiön kaikki-

en osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Tätä perusteltiin sillä, että omistuspuhjan laajentaminen voi osoittautua tarpeelliseksi. Käytännössä valtio omistaa yhtiön tällä hetkellä kokonaan. Ottaen huomioon esityksessä määritellyt Suomen Teollisuussijoitus Oy:n tehtävät ja toimintaperiaatteet, käyttäisi yhtiö merkittävää elinkeinopoliittista valtaa. Tästä syystä valtion tulisi jatkossakin omistaa yhtiö kokonaan.

4 §. Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto vahvistaisi yhtiön sijoitustoiminnan yleiset suuntaviivat. Näiden tulee olla yhdenmukaiset lain 1 §:ssä määritellyn yhtiön toiminnan tarkoituksen kanssa. Yhtiön operatiivisesta toiminnasta vastaisivat yhtiön lakisäätiset toimielimet. Tämän lisäksi kauppa- ja teollisuusministeriö voisi antaa yhtiölle toimeksiantoja, jotka ovat tarpeen yhtiölle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Toimeksiannoilla tarkoitettaisiin elinkeinopoliittisesti tärkeisiin hankkeisiin tehtäviä, lähinnä suoria sijoituksia, joita toteutettaisiin kauppa- ja teollisuusministeriön esityksestä. Näissä tapauksissa yhtiön hallituksen kuulemisen jälkeen asia vietäisiin talouspoliittiseen ministerivaliokuntaan, jonka jälkeen lopullisen päätöksen asiassa tekisi yhtiön hallitus tai yhtiökokous. Yhtiöön sovellettaisiin sellaisiin kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla toimiviin valtionyhtiöihin hyväksytyjä periaatteita, joille on asetettu kannattavuustavoitteen ohella muita, lähinnä elinkeinopoliittisia tavoitteita. Tällaisissa tapauksissa on elinkeinopoliittisista tavoitteista kannattavuudelle aiheutuvat lisärasitukset joko korvattava kansainvälisten sopimusten sallimissa rajoissa taikka otettava huomioon asetettaessa yhtiölle tuottovaatimuksia.

Pykälän 2 momentin mukaan yhtiön olisi annettava kauppa- ja teollisuusministeriölle sen pyynnöstä toiminnan ohjaamisen ja valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja. Tietojen antaminen voisi perustua yhtiön kanssa sovitettavaan säännölliseen raportointikäytöön, tai tarpeen mukaan kauppa- ja teollisuusministeriön esittämään erilliseen pyyntöön. Ohjauksen ja valvonnan kannalta riittävän raportoinnin tietosisältö yksilöittäisiin omistaja-, elinkeino- ja teknologiapoliittisesti keskeisten tavoitteiden seuranta- ja valvontatarpeen pohjalta.

4 §:n 3 momentin mukaan yhtiö kuuluisi kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalaan.

5 §. Pykälän mukaan lain täytäntöönpanosta säädettäisiin tarvittaessa kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksellä.

6 §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi tavanomainen voimaantulosäännös.

Ennen esityksen voimaantuloa tehtyihin yhtiön sitoumuksiin sovellettaisiin sitoumushetkellä voimassa olleita säännöksiä.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Kauppa- ja teollisuusministeriö antaisi tarvittaessa tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2000.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Suomen Teollisuussijoitus Oy -nimisestä valtionyhtiöstä

1 §

Suomen Teollisuussijoitus Oy -nimisen valtionyhtiön tarkoituksena on parantaa erityisesti pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edellytyksiä tekemällä oman pääoman ehtoisia sijoituksia pääomasijoitustoimintaa harjoittaviin yhteisöihin.

Yhtiö voi tehdä oman pääoman ehtoisia sijoituksia suoraan kohdeyrityksiin erityisesti pitkäaikaista riskinottoa edellyttävissä yrityshankkeissa.

2 §

Yhtiön toiminnan tulee olla liiketaloudellisesti kannattavaa.

Yksittäisissä sijoituspäätöksissä voidaan poikkeuksellisesti hyväksyä tavanomaista alhaisempi tuotto-odotus ja suurempi riski.

3 §

Yhtiön koko osakekannan on oltava valtion välittömässä omistuksessa ja hallinnassa.

4 §

Valtioneuvosto vahvistaa yhtiön sijoitustoiminnan yleiset suuntaviivat. Kauppa- ja teollisuusministeriö voi antaa yhtiölle toimeksiantoja, jotka ovat tarpeen yhtiölle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Yhtiön on annettava kauppa- ja teollisuusministeriölle sen pyynnöstä yhtiön toiminnan ohjaamisen ja valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja.

Yhtiö kuuluu kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalaan.

5 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta antaa tarvittaessa kauppa- ja teollisuusministeriö.

6 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20...

Tällä lailla kumotaan pääomasijoitustoimintaa harjoittavasta valtionyhtiöstä 29 päivänä joulukuuta 1994 annettu laki (1531/1994) sekä Suomen Teollisuussijoitus Oy:n pääomasijoitustoiminnan yleisistä periaatteista 19 päivänä syyskuuta 1996 annettu valtioneuvoston päätös (702/1996). Ennen tämän lain voimaan tuloa tehtyihin yhtiön sitoumuksiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita mainitun lain sekä valtioneuvoston päätöksen säännöksiä.

Helsingissä 29 päivänä lokakuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Kauppa- ja teollisuusministeri *Erkki Tuomioja*